

Fysisch antropoloog George Maat (69) identificeerde oorlogsdoden in Kosovo en slachtoffers van de tsunami en de MH17-ramp. Ondanks zijn pensionering en de ophef rond zijn 'MH17-lezing', helpt hij desgevraagd zo weer mee bij dit extreem zware werk. Wat hem drijft? "Nabestaanden moeten zekerheid krijgen, pas dan kunnen ze rouwen."

Het was niet de bedoeling dat ik de anatomie in zou gaan. Een jaar na mijn studie geneeskunde in Leiden promoveerde ik in 1974 op de embryologie van de schildklier. Daarna zou ik mij specialiseren tot kno-arts. Maar eerst gingen een collega en ik twee jaar naar Suriname. Dat land stond destijds aan de vooravond van de onafhankelijkheid en had geen medische faculteit. Wij zetten in Paramaribo een anatomisch lab op en gingen doceren.

Op enig moment kreeg ik, als gevolg van wegeaanleg langs de Surinaamse kust, botresten uit de precolumbiaanse tijd onder ogen. Het intrigeerde me. De beenderen waren grotendeels incompleet, maar desondanks moest je er toch iets over kunnen zeggen, dacht ik. Ging het om een man of een vrouw, hoe oud en hoe groot was die persoon, was er sprake van ziekte? Ik wilde de doden iets van hun identiteit teruggeven. In die periode sneuvelde mijn voorgenomen kno-carrière. Ik werd de anatomie 'ingezogen'.

Eenmaal terug in Leiden begon ik in 1977 een eenmanssectie fysische antropologie binnen het anatomisch laboratorium. Mijn werkzaamheden waren vooral gerelateerd aan archeologie. Al vrij snel kwam ik in contact met patholoog-anatoom Jan Zeldenrust, in die jaren een zeer bekende naam, van het Gerechtelijk Geneeskundig Laboratorium in Rijswijk. Hij ontving weleens stukjes bot van de politie met betrekking tot gerechtelijk onderzoek, maar als patholoog wist hij er weinig over te zeggen. Zeldenrust kwam daarom regelmatig met een doosje botten per trein naar Leiden.

'In mijn dromen bleef het aantal doden onverminderd groot'

Steeds vaker werd mijn advies gevraagd bij forensisch onderzoek. Zo raakte ik in 1986 betrokken bij de opgraving van het lijk van Christiaan Lindemans alias King Kong, een vermeende dubbelspion uit WOII. Er was twijfel ontstaan over de identiteit van het lichaam en of er sprake was geweest van moord of zelfmoord. Het was destijds een zaak die veel media-aandacht trok.

In 1999 werd ik gevraagd door de Anti Terrorist Branch van Scotland Yard om voor het Joegoslavië-tribunaal menselijke resten uit massagraven in Kosovo te identificeren. Dat was extreem zwaar werk. Waar anderen terugdeinzen, moet jij naar voren stappen. Ik werkte drie jaar lang steeds een paar weken in Kosovo. Langer achtereen houdt niemand vol. Het greep me vooral aan dat hier sprake was geweest van het moedwillig vermoorden van mensen. In tegenstelling tot de ramp met de MH17, waarbij ik geen opzet vermoed maar een verschrikkelijke fout door geklungel van de daders.

Aan de oorzaak van de tsunami kwam natuurlijk geen mensenhand te pas. Slachtoffers daarvan identificeerde ik in 2004 als lid van het Landelijk Team Forensisch Onderzoek (LTFO). Het is, tot nu toe, de enige tragedie waarvan ik echt nachtmerries kreeg. Er was in Thailand geen mortuarium dat groot genoeg was voor 4000 lijken. De lichamen werden op het veld van een tempelcomplex gelegd. Als ze waren genummerd, werden ze naar koelcontainers gebracht. Maar in mijn dromen bleef het aantal doden onverminderd groot, het hield nooit meer op.

Je ziet in ons werk natuurlijk dingen die anderen waarschijnlijk nooit zullen zien. Het lijkt erop dat ik goed kan verwerken wat ik meemaak, ik heb

geen slaapproblemen. Ook niet toen afgelopen zomer half Nederland, met en zonder kennis van zaken, over me heen viel naar aanleiding van mijn MH17-lezing voor studenten. Inmiddels zijn de meningen na verduidelijking van de kwestie 180 graden gedraaid, maar van meet af aan was ik ervan overtuigd dat ik niets laakbaars had gedaan.

Ik dacht dat ik voor een besloten vereniging van studenten gezondheidswetenschappen sprak. Dat er ook andere studenten waren uitgenodigd en dat er heimelijk twee RTL-journalisten aanwezig waren, wist ik niet. Ik kan nog begrijpen dat minister Van der Steur, destijds kersvers aangetreden, onder de

'Waar anderen terugdeinzen, moet jij naar voren stappen'

mediadruk bezweek en te snel conclusies trok, maar ik neem het vooral RTL kwalijk dat zij de nabestaanden onnodig confronteerden en ook later bleven weigeren excuses te maken. Het verwijt dat ik onzorgvuldig en onverschillig jegens de nabestaanden zou zijn geweest, heeft mij geraakt. Ik doe dit werk juist voor hen. Nabestaanden moeten zekerheid krijgen over het lot van familie en dierbaren. Pas dan kunnen ze echt rouwen.

Mijn collega's en ik hadden dezelfde of dergelijke lezingen al eerder gegeven met hetzelfde beeldmateriaal dat grotendeels

ter beschikking was gesteld door de LTFO. Als we studenten in dit vak willen opleiden, is het belangrijk dat ze er meer van te horen en te zien krijgen dan alleen via hun laptop. Als je in de, zoals ik het noem, harde hoek van de geneeskunde werkt, krijg je met harde realiteit te maken. Daarom blijft ook snijzaalpracticum belangrijk, ik geloof dat dat niet eens meer overal wordt gegeven. Daar maak je niet alleen kennis met anatomie op een driedimensionale plastische manier, maar het is ook een test om te zien of studenten voldoende 'driestheid' hebben om die stap naar voren te doen, de dingen vast te pakken en tot handelen over te gaan. Je moet menselijke materie in je vingers hebben gehad; hoe hard of hoe zacht iets is, hoe veerkrachtig, hoeveel het weegt. Dat kunnen mijn opvolgers niet van hun beeldscherm leren.

Dat stokje moet ik wel gaan doorgeven. Bij komende rampen word ik als 'ouwe stomp' vast wel weer opgeroepen en ik ben beschikbaar voor het LTFO zolang dat lichamelijk en geestelijk goed gaat. Maar dat blijft natuurlijk niet zo en de identificatieteam zijn niet heel groot of constant beschikbaar, de meeste mensen hebben ander werk naast de LTFO. Maar rampen blijven helaas gebeuren en ze kunnen natuurlijk gigantisch zijn. Met de identificatie van 296 van de 298 inzittenden van de MH17 zijn we ruim een jaar bezig geweest. In de nieuwste Airbus 380 kunnen 853 passagiers. Je moet er niet aan denken dat daar iets mee gebeurt.

Bij het ter perse gaan van dit nummer meldde George Maat ons dat de minister hem inmiddels eerherstel verleende (door een verzoek om voortzetting beschikbaarheid voor het LTFO), maar geen excuses heeft gemaakt.